

ходів медичного або виховного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам цього Кодексу».

Література

1. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія / Ю. В. Баулін. — Київ : Атіка, 2004. — 296 с.
2. Кобернюк В. М. Закриття кримінального провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. М. Кобернюк. — Харків, 2014. — 29 с.
3. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : постанова Верховного Суду України від 23.12.2005 № 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/vb001700-05/conv>.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко [та ін.]. — Харків : Одиссей, 2013. — 1104 с.
5. Ухвала Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області від 16.10.2015; Справа № 495/6788/15-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52464227>.

Леоненко М. І.,

*Класичний приватний університет,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СИСТЕМНИХ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Реалії сьогодення, вказують на те, що традиційна процесуальна наука відстала від радикально налаштованого законодавця. Вочевидь, що відсутність кримінальної процесуальної доктрини, обертається неузгодженістю законотворчості і потреб юридичної практики, яка формується під тиском необхідності вирішення нагальних проблем. Кримінально-процесуальна теорія і практика розвиваються автономно одна від одної, без урахування перспектив свого розвитку, що характеризується відсутністю в механізмі правового регулювання процесуальної діяльності ознак системності, узгодженості окремих її частин, їх взаємозалежності й взаємодоповнюваності.

Так, аналізуючи історію юридичного процесу введення в дію КПК України (2012), ми можемо констатувати, що він був пронизаний осмисленням і практичним освоєнням численних новацій і новел, які були введені законодавцем. Беручи до уваги масштаб змін, часу, який минув із

моменту набрання КПК чинності, явно замало, аби робити далекоглядні висновки щодо дієвості тих чи інших правових конструкцій. Ефективність будь-якого акту визначається не лише досконалістю норм, а й практикою їх застосування, на зміну якої, на нашу думку, треба набагато більше часу, ніж п'ять років. Кардинальне реформування кримінального процесуального законодавства в деяких випадках тягне за собою не стільки подолання і вирішення застарілих проблем правозастосовної діяльності, скільки додало до них нові, не менш важкі для вирішення питання.

Так, в 2015 році Указом Президента України, було схвалено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, яка встановила пріоритети реформування судової влади — системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів як на рівні конституційних змін, так і на рівні впровадження першочергових невідкладних заходів, які забезпечать необхідні позитивні зрушення у функціонуванні відповідних правових інститутів. В ній проведено аналіз нинішнього стану правосуддя, де зазначається, що функціонування прокуратури та кримінальної юстиції як суміжних правових інститутів має свої недоліки, зокрема: невідповідність функцій прокуратури європейським стандартам; перешкоди для структурної автономії слідчих органів; розбіжності між новими процесуальними повноваженнями та реальними інституційними функціями суб'єктів досудового та судового етапів слідства; непослідовне застосування процесуальних норм прокуратурою; недостатній рівень дотримання принципу змагальності в кримінальному провадженні, відсутність професійної відповідальності за порушення прав людини й ігнорування принципу змагальності. У зв'язку з чим Стратегією визначено систему завдань, заходів та результатів, одними з яких є приведення повноважень та діяльності органів прокуратури до європейських стандартів (забезпечення більшої інституційної незалежності прокуратури; забезпечення належного балансу між слідчими функціями органів прокуратури та інших правоохоронних органів та інше). Крім того, для удосконалення процесуального забезпечення справедливості і права на захист під час кримінального провадження, наголошено на необхідності формалізації стандартів доказування для більшої зрозумілості та передбачуваності процесуального законодавства і відповідної практики.

На реалізацію цих положень, було внесено суттєві зміни до Конституції України щодо правосуддя (Закон України від 02.06.2016 р.). Однією з важливих новел цих змін є істотне переформатування юридичного статусу органів прокуратури в Україні.

Так, з Конституції України було вилучено розділ VII «Прокуратура» у повному обсязі, а приведені відповідно до міжнародних та європейських стандартів положення, що визначають юридичний статус органів прокуратури, включені до розділу VIII «Правосуддя». Як наслідок

запропонованих змін, органи прокуратури отримали широкі процесуальні можливості у кримінальному судочинстві для набагато якіснішого виконання властивих прокуратурі функцій — підтримання публічного обвинувачення в суді; організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням; вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження; нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку.

З огляду на вищезазначені зміни, виникає питання як вони співвідносяться з нормами чинного КПК України. Відповідно до ст. 36 КПК України, законодавець наділив прокурора функцією здійснювати «нагляд за додержанням законів при проведенні досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням». В свою чергу, правова конструкція ст. 131-1 Конституції України значно розширила (деталізувала) сферу діяльності прокуратури на стадії досудового розслідування, а саме окрім процесуального керівництва ще й надала повноваження щодо організації досудового розслідування. Однак, ч. 1 ст. 39 КПК України також наділяє повноваженнями щодо організації досудового розслідування — керівника органу досудового розслідування. Виникає питання: Як співвідносяться функції керівника органу досудового розслідування і прокурора? Як здійснюється розподіл між ними процесуальних повноважень? Як співвідносяться категорії «організація» та «процесуальне керівництво» досудовим розслідуванням?

Також, виходячи з Перехідних положень Конституції України (п. 9 Розділу XV), слід констатувати, що змінилися наміри законодавця щодо формування системи досудового слідства і введення в дію законів, що регулюють її функціонування, як це передбачалося в попередній редакції. Тобто, закріплення на законодавчому рівні системи досудового слідства, правового статусу органів досудового розслідування (слідчого), на сьогодні не є актуальним (пріоритетним).

Крім того, враховуючи останні зміни до чинного кримінального процесуального законодавства та Концепцію реформування кримінальної юстиції України (затверджену Указом Президента України № 311 від 8 квітня 2008 р.), слід вказати на непослідовність законодавчих змін і невідповідність їх основним напрямам реформування органів кримінальної юстиції. Це стосується створення слідчих підрозділів в органах Державної кримінально-виконавчої служби України.

Таким чином, ми можемо констатувати дисгармонію в розгортанні реформи кримінальної юстиції в нашій державі, в результаті якої досудова складова кримінального судочинства в своєму правовому розвитку відстає від перетворення інших інститутів кримінального процесу. Незважаючи на те, що було здійснено окремі організаційно-практичні заходи з реорганізації системи правоохоронних органів в цілому, на нашу думку, невиправдано тривалий час не використовуються можливості послідовності і систематичності у законопроектній роботі щодо

вдосконалення практики кримінального переслідування, відсутній єдиний підхід до проблеми реалізації реформи системи правоохоронних органів, хоча її основні напрями були визначені Концепцією реформування кримінальної юстиції України.

Садовая Т. В.,

*Ивано-Франковский юридический институт
Национального университета «Одесская юридическая академия»,
доцент кафедры уголовного процесса и криминалистики,
кандидат юридических наук, доцент*

СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА АНГЛИИ И УЭЛЬСА

Система стадий уголовного процессуального законодательства Англии и Уэльса обусловлена, в основном, особенностями его законодательной регламентации. В английской процессуальной доктрине понятие стадий и их разграничению значительное внимание не уделено. Тем не менее, мы можем осуществить такое разграничение, руководствуясь понятием стадии, существующим в нашем законодательстве, и провести в этой связи определенные параллели.

Некоторые аспекты упомянутой проблемы были исследованы К. Ф. Гуценко. Автор отмечает, что такие стадии, как возбуждение уголовного дела и досудебное расследование в уголовном процессе Великобритании нечетко выражены и охватываются таким понятием, как полицейское расследование или досудебное производство [1, с. 47–49].

Действительно, если обратиться к основному законодательному акту, регламентирующему осуществление уголовного преследования, коим являются Правила уголовного судопроизводства [2], в нем структурно разграничиваются такие стадии, как предварительное слушание (preliminary hearing), судебное разбирательство (trial), принятие и исполнение приговора (sentencing) и апелляция (appeal). Таким образом, можно прийти к заключению, что все, что происходит до направления дела в суд, не входит в понятие «уголовный процесс» (Criminal Procedure) в его английском понимании.

Досудебное расследование осуществляется преимущественно полицией, полномочия которого закреплены в Законе о полиции и доказательствам по уголовным делам 1984 года [3]. На полицию приходится около 90 процентов дел, в которых уголовное преследование осуществляется государственными органами.

Этот закон регламентирует процессуальную форму осуществления задержания подозреваемого, обыска и изъятия, заключения под стражу,